

CUMHURİYET DEVRİ BEDEN TERBİYESİ VE SPOR POLİTİKALARI ÇERÇEVESİNDE MAÇ DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ömer Faruk YÜCEL¹

Arda Umut SAYGIN²

ÖZ

Cumhuriyet döneminde beden terbiyesi ve spor önemli bir devlet politikası olarak tasarlanmış ve bu politikalarının yürütülmesi için resmî kurumlar kurulmuştur. Bu kurumlardan biri de 1922-1936 yılları arasında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) olmuştur. *Maç* dergisi de önemli bir spor dergisi olarak TİCİ'nin beden terbiyesi ve sporun tek yetkili organı olduğu dönemde, 15 Ocak 1926 tarihinde yayın hayatına başlamış ve yedi sayı olarak çıkarılmıştır. Bu çalışmanın amacı da Türk basınının ilk spor dergilerinden olan *Maç* dergisini hem içerik ve yayın politikası bakımından incelemek hem de Cumhuriyet'in ilk yıllarında uygulanmaya çalışılan beden terbiyesi ve spor politikalarının *Maç* dergisine nasıl yansıtıldığını aktarmaktır. Bu kapsamda *Maç* dergisinin tüm sayılarına arşiv tarama tekniği kullanılarak iki farklı kütüphaneden ulaşılmış ve çalışmada esas olarak derginin dönemin güncel spor meseleleriyle ilgili yaklaşımları ile çeşitli spor dallarına yönelik içerikleri analiz edilmiştir. Ayrıca, dönemin beden terbiyesi ve spor politikalarına dair meselelerinin dergide yayımlanan yazılarla örneklendirilmiştir. Bu bakımdan çalışmanın hem *Maç* dergisine hem de dönemin beden terbiyesi ve spor politikalarına ışık tutması bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir. Çalışmada, *Maç* dergisinin futbolla sınırlı kalmayarak birçok spor dalıyla ilgili içerik ürettiği, okuyucularıyla iyi ilişkiler kurmaya çalıştığı, dönemin beden terbiyesi ve spor politikalarıyla ilgili tartışmalara dahil olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Spor Basını, Maç Dergisi, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı, Beden Terbiyesi ve Spor.

Araştırma Makalesi

Research Article

¹Dr. Öğretim Üyesi
İnönü Üniversitesi İletişim
Fakültesi, Malatya, Türkiye

E-Posta
omerfaruk_yucel@inonu.edu.tr

ORCID
0000-0002-3035-004X

²Arş. Gör. Dr.
Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi İletişim Fakültesi,
Ankara, Türkiye

E-Posta
arda.saygin@hbv.edu.tr

ORCID
0000-0002-5103-4636

Başvuru Tarihi / Received
15.10.2022

Kabul Tarihi / Accepted
15.02.2023

A REVIEW ON MATCH MAGAZINE IN THE CONTEXT OF THE REPUBLIC PERIOD PHYSICAL TRAINING AND SPORTS POLICIES

ABSTRACT

During the Republican period, physical training and sports were designed as an important state policy and official institutions were established to carry out these policies. One of these institutions was the Turkish Training Community Alliance (TİCİ) between 1922-1936. *Maç* magazine, as an important sports magazine, started its publication life on January 15, 1926 when TİCİ was the only authorized organ of physical training and sports and was published as seven issues. The aim of this study is to examine the *Maç* magazine, which is one of the first sports magazines of the Turkish press, in terms of content and publication policy and to convey how the physical training and sports policies, which were tried to be implemented in the first years of the Republic, were reflected in *Maç* magazine. In this context, by using the archive scanning technique, all issues of *Maç* magazine were accessed from two different libraries and the approach of the magazine to current sports issues of the period and its contents for various sports branches were analyzed. In addition, the issues of physical training and sports policies of the period are exemplified by the articles published in the journal. In this respect, it is thought that the study is important in terms of shedding light on both the *Maç* magazine and the physical training and sports policies of the period. In the study, it was determined that *Maç* magazine produced content related to many sports branches, not limited to football, tried to establish good relations with its readers, and was included in the discussions about the physical training and sports policies of the period.

Keywords: Turkish Sports Press, Maç Magazine, Turkish Training Community Alliance, Physical Training and Sports.

GİRİŞ

Sporun kendine özgü dinamik bir yapısı bulunmaktadır; bu, sporun istense bile kültürel, toplumsal ve ekonomik hayattan bağımsız olamayacağı, hayatın diğer alanlarından etkileneceği ve onları etkileyeceği anlamına gelmektedir. Bu bakımdan, Simon Kuper'in (2003) "futbol asla sadece futbol değildir" cümlesi genişletilerek sporun da sadece spor olmadığı söylenebilir. Milliyetçilik, küreselleşme, endüstrileşme gibi birçok spor dışı fenomenle etkileşim kuran sporun belki de en belirgin özelliği diğer alanlara eklenenebilme becerisidir. Sporun hayatın diğer alanlarına eklenenebilen yapısı özellikle onun insanları bir araya getirme kapasitesinden kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan önemli bir toplumsal fenomen olan spor medyayla, iktidarla, aileyle, ırkla, dinle, toplumsal cinsiyet rolleriyle, kültürle ve ideolojiyle birlikte değerlendirilmektedir (Coakley, 2007: 44-45). Sporun eklenendiği ya da araçsallaştırıldığı bir alan da modern devlet politikalarıdır.

Birçok modern devlette olduğu gibi Türkiye’de de spor erken Cumhuriyet döneminde sosyal politikaların bir bileşeni (Akın, 2014: 36) olmuştur. Yeni kurulan bir ülkenin içerisinde bir yandan kendine özgü dinamik yapısıyla kendi yolunda ilerleyen spor, diğer yandan işlevsel yapısından ötürü devletin müdahalesine maruz kalmıştır. Kurthan Fişek (1980) Cumhuriyet döneminde sporu dört dönemselleştirme içerisinde ele almaktadır. Bu dönemlerin ilki, Türkiye’nin ilk spor örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) dönemidir ve 1922-1936 yılları arasındaki bu dönemde spor önemli bir devlet politikası olarak ele alınmış, özellikle milli kimliğin inşasında ve yeni kurulan ülkenin propagandasında spordan yararlanılmıştır. Fişek’in ikinci dönemselleştirmesi ise 1936-1938 arasındaki Türkiye Spor Kurumu dönemidir. Bu kurum da kurulduğu andan itibaren adeta Cumhuriyet Halk Fırkası’nın bir organı olarak yapılandırılmış ve spor bu dönemde tamamen parti politikaları yörüngesinde hareket etmiştir. Üçüncü dönem, 1939-1945 arasında vuku bulan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü dönemidir ve bu dönem II. Dünya Savaşı atmosferinde tüm yurttaşlara da temas eden zorunlu bir spor yapılanmasını beraberinde getirmiştir. Son dönem ise 1946’dan itibaren bugün de varlığını sürdüren spora katılımın gönüllülük esasına dayandığı ancak sporun da hâlâ bir devlet politikası olduğu Gençlik ve Spor Bakanlığı dönemidir.

Bu çalışmada bilhassa *Maç* dergisi ve neşredildiği dönemdeki beden terbiyesi ve spor politikaları ele alınmış, söz konusu politikaların izlerinin *Maç* dergisine nasıl yansıdığı incelenmiştir. Bu sebeple bu çalışma hem basın tarihine hem de erken Cumhuriyet dönemi spor politikalarına yönelik bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada *Maç* dergisinin kurucu kadrosu, yayın politikası, yazar kadrosu gibi teknik özellikleri ile dergide yer alan temalara yer verilmiş ve Cumhuriyet devrindeki spor gündemine ışık tutulmaya çalışılmıştır. *Maç* dergisi üzerine yapılan çalışmaların sınırlı oluşu, hatta muhtevasını doğrudan ele alan bir çalışmanın olmayışı iletişim alanındaki bir boşluğu dolduracağı için önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada *Maç* dergisinin neşredilen nüshalarına arşiv taraması tekniği kullanılarak erişilmiştir. Hasan Duman’ın hazırladığı ve Harf İnkılabına kadar neşredilen süreli yayınların yer ve künye bilgilerini gösteren kataloğa göre *Maç* dergisi sayılarının 4 kütüphanede olduğu tespit edilmiştir. Bunlar: (1) İstanbul

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi (1 ve 4-5 numaralı sayılar), (2) Erzurum Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi (1-7 arası sayılar), (3) Hakkı Tarık Us Kütüphanesi (1 ve 2. Sayı), (4) Millî Kütüphane (1 ve 2. Sayı) (Duman, 2000: 511). Derginin ilk iki sayısına Millî Kütüphane Dijital Kütüphane Sistemi'nden, diğer sayılarına ise Erzurum Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi'nden ulaşılmıştır.

Elde edilen nüshalar nitel araştırma tasarımlarından tarama modeli kullanılarak tahlil edilmiştir. Tarama modeli, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen veriler ışığında var olan bir durumu tespit etmek ve betimlemek için kullanılmaktadır. Bu çalışmada “Örnek Olay Tarama Modeli” kullanılmış (Karasar, 2014: 77-87) ve *Maç* dergisi örneklem olarak seçilmiştir. *Maç* dergisinin yayınlandığı dönemin spor basını içinde nasıl bir yere sahip olduğu ve Cumhuriyet devrinde uygulanmaya çalışılan beden terbiyesi ve spor politikaları konusundaki görüş, düşünce ve kanaatleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

1. Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Basını

Türk basını, 20. yüzyıla 1908'de kabul edilen II. Meşrutiyet'in yarattığı hürriyet ve serbestlik ortamında girmiştir. Bu ortam pek çok fikir akımının basın yoluyla temsil edildiği bir basın rejiminin; bu sayede de fikir hayatının canlanmasının önünü açmıştır. Basındaki bu özgürlük havası çok uzun sürmemiş ve 31 Mart Vak'asından sonra çıkarılan 1909 Matbuat Kanunu ve daha sonra tadil edilen maddeleri basını giderek sınırlandırmıştır. Görünüşte hürriyet ortamını muhafaza eden Matbuat Kanunu, devletin güvenliğini tehlikeye atan ve halkı isyana teşvik eden yayınlar için mahkemeler yoluyla gazete kapatma cezası ihtiva etmiştir (Eryaman, 2020: 49-53). Dolayısıyla II. Abdülhamit Dönemi'nden sonra başa geçen İttihat ve Terakki Cemiyeti de bu tür düzenlemelerle özellikle bu dönemde artan siyasî muhalefetin önüne geçmeye çalışmıştır. Ali Birinci (2006: 346-347), II. Meşrutiyet dönemi de dâhil genel olarak Osmanlı'da devlet idaresinin basın üzerindeki kısıtlamalarının sebebinin “cemiyette devletlilerin tenkide ve aykırı fikirlere veya seslere katlanma geleneğinin olmaması ve bir bakıma düşünce ve siyaset hayatında paylaşımcı veya müsamahacı tavidan çok uzak bulunmaları” şeklinde açıklamıştır.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

II. Meşrutiyet Devri, özellikle üç ana fikir akımının -Türkçülük, Batıcılık ve İslâmcılık- canlandığı yıllar olmuş ve bu fikirler Ziya Gökalp'in (2006) sentezinde birleşerek Cumhuriyet'in temel düşünceleri arasına girmiştir. Gökalp'in ortak bir dil, ortak bir kültür ve millî şuur kavramları etrafında tanımladığı bu sentezci kültürel milliyetçilik, Ernest Gellner'in (2018: 236) ulusçuluk (milliyetçilik) teorisinin bir tezahürü gibi görünmektedir. Şöyle ki Gellner, sanayi sonrası toplumların sürekli bir gelişim içerisinde olabilmesi için ortak ve yüksek, aynı zamanda türdeş bir kültüre ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda Gökalp'in Cumhuriyet'in temel ideolojisini tesis eden sentezinin tarihî nitelikte yüksek bir kültür oluşturabilecek fikir ve değerlerden oluştuğu görünmektedir.

Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte basın, ulus-devlet inşasının önemli bir aracı konumunda olmuştur. Gerek II. Meşrutiyet'te gerekse Millî Mücadele'de kurucu ideolojinin yanında yer alan gazete ve dergilerin, Cumhuriyet döneminin de ilk önemli yayınları arasında yer aldığı görülmektedir. Fakat tıpkı II. Meşrutiyet'te olduğu gibi erken Cumhuriyet devrinde de ulus-devletin inşası ve Cumhuriyet'in temel fikirlerinin muhafaza edilmesi için basın üzerinde önemli kısıtlamalar meydana gelmiştir.

Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde başlayan ve kısa sürede yayılan Şeyh Sait İsyanı sebebiyle 4 Mart 1925'te Takrir-i Sükûn Kanunu kabul edilmiştir. Söz konusu düzenleme, hükümete gazeteleri kapatma ve basını sınırlandırma yetkisi vermiştir. Nitekim Takrir-i Sükûn Kanunu yürürlüğe girdikten kısa bir süre *Tevhid-i Efkâr*, *Son Telgraf*, *İstiklâl*, *Sebülirreşat*, *Aydınlık* ve *Orak Çekiç* gibi muhalif gazeteler kapatılmıştır (Topuz, 1973: 139-140). 1927'de yeniden 2 yıllığına uzatılan Takrir-i Sükûn Kanunu ile dönemin muhalif gazetecileri yargılanmış, bir kısmı hapse mahkûm edilmiştir. Orhan Koloğlu (2006: 118) bu dönemde dini yayınların ve sol yayınların yasaklandığını, iktidar partisinin basındaki boşluğu doldurduğunu belirtmiştir. Kemalizm ideolojisinin yerleşmesinde etkili olan düzenleme, devrin basınının tek sesli çıkmasına neden olmuştur.

Bernard Lewis (1998: 274), Takrir-i Sükûn Kanunu sonrası kurulan İstiklâl Mahkemeleri yoluyla yalnızca basının değil dönemin siyasî muhaliflerinin de üzerinde bir denetim kurulduğunu ve söz konusu düzenlemenin bu şekilde

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

genişletildiğini belirtmiştir. Bu gelişmeler, ulus-devlet inşasının, Cumhuriyet'in temel felsefesi çerçevesinde yürütülmeye çalışıldığı düşüncesini de akla getirmektedir. Nitekim o dönem çıkan gazete ve dergilerin Cumhuriyet rejimini destekleyen ve benimseyen yayınlardan oluştuğu bu düşüncüyü destekler niteliktedir (Saltık, 2017: 718).

Erken Cumhuriyet dönemi Türk basını, başlarda aynı II. Meşrutiyet'in ilk yılları gibi çok sesli bir yapıda olduysa da zamanla kısıtlamalar yoluyla bu özelliğini kaybetmiştir. Çalışma kapsamında bir spor yayını olarak ele alınan *Maç* dergisi de Takrir-i Sükûn Kanunu'nun yürürlükte olduğu yıllarda neşredilmiş ve Cumhuriyet devrinde uygulanmaya çalışılan beden terbiyesi ve spor politikalarının önemine içeriklerinde de sıklıkla yer vermiştir.

2. Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Basını

Bir ülkedeki spor basınının gelişimi ve düzenli içerik üretimi toplumun spora olan ilgisiyle yakından ilgilidir. Sporun toplumda ilgi görmesi ve yaygınlık kazanması, sporun gazetelerde yer almasını ve böylece spor basınının gelişimini de beraberinde getirmektedir (Uzun, 2000: 73). Ülkemizde sporla ilgili ilk yazının 14 Mart 1891 yılında *Servet-i Fünun* dergisinde yayımlandığı ve yazının eskrim ile ilgili olduğu belirtilmektedir (Aydın, 2009: 153; Çetin, 2015). Yine, *Asır* gazetesinde 30 Mart 1895'te yayımlanan İngiltere'deki at ve bisiklet yarışlarına yönelik "Yeni Bir Müsabaka" başlıklı yazı ve aynı gazetede 16 Aralık 1895'te çıkan Atina Olimpiyat oyunlarıyla ilgili yazı gazetelerde sporla ilgili yayımlanan ilk yazılardan kabul edilmektedir (Aydın, 2009: 154; Uzun, 2000: 74). Sporun toplumda henüz yaygınlık kazanmadığı 19. yüzyılın son dönemlerinde gazete ve dergilerde yalnızca birkaç spor branşına yönelik oldukça az yazı yayımlandığı söylenebilir (Kılıç, 2019: 266). Bu yazılar da münferit olarak sporla ilgilenen gazetecilerin çabalarıyla yayımlanmıştır.

Spor haberlerine günlük gazetelerde yer verilmeye başlaması ise II. Meşrutiyet'in ilanı ile ortaya çıkan özgürlük ortamıyla gerçekleşmiştir. II. Meşrutiyet'in ilanı ile spor kulüpleri kurulmaya başlanmış, sportif faaliyetler yaygınlaşmış, müsabakalar ve turnuvalar tertip edilmiş ve dolayısıyla da spor haberleri gazetelerde yayımlanmaya başlamıştır. Sporun gündelik hayatın bir parçası haline gelip okuyucu kitlesinin oluşmasıyla yalnızca spora yönelik haberler içeren

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

yayınlar da çıkmaya başlamıştır. 11 Ekim 1910 tarihinde Mustafa Ziya tarafından çıkartılan ve yalnızca altı ay süresince yayın hayatına devam eden *Futbol* isimli dergi ilk spor dergisi olarak kabul edilmektedir (Çakır, 2008: 172). Beden terbiyesi ve spor konusunda projeler üreten ve hayatını bu alana adayan Selim Sırrı Tarcan'ın 1911'de çıkarmaya başladığı *Terbiye ve Oyun* isimli dergi ise Türkiye basın tarihindeki ikinci spor dergisi olarak kabul edilmektedir (Kılıç, 2019: 268). Bu iki dergi dışında “*Gol, İdman, İzci Gazetesi, İzmir İdman Mecmuası, Keşşaf, Maç, Sipahi Mecmuası, Spor Alemi, Türk İzciler Birliği, Türkiye İdman Mecmuası, Yarın Spor* ve *Yurd* dergileri” yine II. Meşrutiyet'ten sonra çıkartılmaya başlanmıştır (Sönmez, 1999: 65'den akt. Demir, 2016: 98). Balkan Savaşları ve devamındaki I. Dünya Savaşı spora yönelik içeriklerin uzun bir süre istikrarlı olarak üretilmesine olanak vermese de Eroğul'a (2012) göre Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde yirmi civarında spor dergisi yayınlanmış ve dergiler genel olarak gençleri bilhassa Batılı sporlarla tanıştırmayı, çeşitli branşların kurallarını öğretmeyi, sporun beden sağlığına katkısını anlatmayı ve sporla ilgili önyargıları yıkmayı amaçlamıştır. Sporun yaygınlaşmaya başladığı 1920'li yılların ortalarında *Gol Spor Mecmuası, Türkiye İdman Mecmuası, Spor Alemi, Yarın Spor, Türkspor* gibi dergiler ile sporun iyiden iyiye popülerleştiği 1930'lu yıllarda *Olimpiyat, Spor Postası, Top, Türk Spor Kurumu, Havacılık ve Spor, Sarı Lacivert, Beden Terbiyesi ve Spor, Okul Spor* dergileri müstakil spor dergileri olarak çıkmışlardır (Eken, 2020: 2539).

Türkiye'de sporun ve spor basınının gelişmesine katkı sunan spor dergileri çeşitli akademik çalışmaların da konusu olmuştur. Aydın (2009) “*İdman (1913-1914): İlk Kapsamlı Spor Dergisi Üzerine Bir İnceleme*” başlıklı çalışmasında sporu çeşitli branşları da görünür kılarak geniş bir çerçevede ele alan *İdman* dergisini künyesini, içeriğini ve teknik özelliklerini merkeze alarak tanıtmıştır. Kılıç (2019) “*Spor Basınının Tarihsel Gelişiminde Önemli Bir Dergi: Terbiye ve Oyun*” başlıklı çalışmasında 1911'de Selim Sırrı Tarcan tarafından çıkartılan ve Türkiye spor basınındaki ikinci dergi olarak kabul edilen *Terbiye ve Oyun* dergisinin yayın serüvenine odaklanmıştır. Altın (2016) ise aynı dergiyi Selim Sırrı Tarcan'ın kişisel yaşam öyküsünü ve kariyerini daha fazla merkeze alarak bir çalışma yapmıştır. Eken (2020), “*İlk Resmi Spor Dergisi: Türk Spor Kurumu Dergisi'ne (1936-1938) Bir*

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Bakış” çalışmasında Türk Spor Kurumu’nun resmi yayın organı olan *Türk Spor Kurumu* dergisi üzerinden dönemin spor politikalarını bu çalışmanın da amaçladığı gibi derginin içerikleri üzerinden aktarmaya çalışmıştır. Büyükgüllü (2020) “*Milliyetçilik Kavramı: Cumhuriyetin İlk Dönemlerinde Yayınlanan Türk Spor Dergileri Örneği (1930-1940)*” başlıklı çalışmasında ise 1930 ile 1940 yılları arasında yayımlanan spor dergilerini milliyetçilik ekseninde içerik analizine tabi tutmuş ve çeşitli kategoriler altında dönemin spor dergilerindeki milliyetçi söylemleri ortaya çıkarmıştır. Eroğul (2010) “*Spor Alemi (1919-1929): Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne Geçiş Aşamasında Bir Spor Dergisi*” isimli çalışmasında Osmanlı’nın son dönemlerinde çıkmaya başlayan ve 1929’a kadar yayın hayatını sürdüren *Spor Alemi* dergisini odağa alarak dönemin spor tartışmalarını dergi üzerinden aktarmış, bununla birlikte özellikle dergide yer alan futbola yönelik haberleri dönemin futbola yönelik geliştirilen politikalarıyla paralel olarak incelemiştir. *Spor Alemi* dergisinin kurucu ekibi tarafından 1923’te beş sayı olarak neşredilen Türk izciliği temalı *Keşşaf* dergisinin kısa serüveni ise Mutlu (2021) tarafından “*Spor Âlemi Dergisinin Kısa Ömürlü Bir Kardeş Yayını: Keşşaf*” başlığıyla yayınlanmıştır. Atalı (2018) ve Kasap (2021) ise 1939 ve 1945 yılları arasında yayımlanan *Beden Terbiyesi ve Spor* dergisini ayrı ayrı çalışmalarının odağına almışlardır. Atalı (2018) dergiyi içerik ve şekil açısından incelerken Kasap (2021) bunlara ek olarak derginin içeriğine de odaklanarak daha kapsamlı bir çalışma yapmıştır.

3. Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme

3.1. Künye Bilgileri

Maç dergisi yedi sayıdan oluşan kısa bir yayın hayatına sahiptir. Buna rağmen devrin spor politikalarına ve gündemine dair önemli görüş, düşünce ve kanaatlerin de yer aldığı geniş bir muhtevaya sahip olmuştur. *Maç* dergisinin ilk sayısı 15 İkincikanun (Ocak) 1926 tarihinde *Türkiye Maç Mecmuası* ismiyle çıkmıştır. Derginin isminin hemen altında “Ayda bir neşrolunur spor mecmuasıdır” ibaresine yer verilmiş ve böylelikle yayın türü/teması ve yayımlanma sıklığı bildirilmiştir. Yayımlandığı tarihte henüz Harf İnkılabı (1928) gerçekleşmediğinden dergi, Eski Harfli Türkçe (Osmanlıca) neşredilmiştir.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Maç dergisi, dış ve iç kapaktan oluşmaktadır. Dış kapakta derginin içeriğiyle ilgili bir spor fotoğrafına ve mevcut sayının içeriğine dair bilgilerin yer aldığı “Mündericat” bölümüne yer verilmiştir.

Şekil 1. Maç Dergisinin İlk Sayısı (15 Ocak 1926)

Kaynak: (Maç, 1926)

İç kapakta ise derginin idaresi, adresi, fiyatı ve yazarlara dair bilgilere yer verilmiştir. Buna göre derginin ilk sayısına dair bilgiler aşağıdaki gibidir:

- Heyet-i Tahririye (Yazı işleri) Müdürü: Mehmed
- Birinci Sene – Numara 1
- 15 İkincikanun (Ocak) 1926
- Nüshası 15 Kuruştur
- Başmuharrir: M. Sami
- İdarehane: Babıali Caddesi Daire-i Mahsusa
- İdare Müdürü: Sehaveddin
- Heyet-i Tahririye (Yazar listesi): M. Sami, Mehmet, Ahmed Fetgeri (Aşeni)¹, Mehmed Fetgeri (Aşeni), Feridun DüNDAR, Aydınolu Raşid, Saim Turgut,

¹ Beşiktaş Jimnastik Kulübü Altıncı Başkanı, Spor Yöneticisi, Jimnastikçi.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Burhaneddin, Ahmed Robenson, Eşref Şefik, Unvan?², Ali Seyfi, Şerafeddin; Foto: Mehmed Emin

Maç dergisinin yayın tarihi ve sayfa sayısı ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Maç Dergisinin Sayı, Tarih ve Sayfa Bilgileri

Sayı	Tarih	Sayfa Sayısı	Sayfa Numarası
1	15 Ocak 1926	33	1-33
2	Şubat 1926	30	1-30
3	Mart 1926	32	1-32
4-5	Temmuz 1926	25	1-25
6-7	Ağustos 1926	25	1-25

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere *Maç* dergisi 1926'nın Ocak ve Ağustos ayları arasında yedi sayı çıkmıştır. Dergi, 3. sayıdan sonra yayınına dört ay ara vermiş ve sonrasında iki sayı birden çıkmıştır. Bir sonraki sayıda da aynı durum söz konusu olmuştur. Bir diğer deyişle, *Maç* dergisinin 4. ve 5. sayıları ile 6. ve 7. sayıları tek bir sayı şeklinde birlikte yayımlanmıştır. Sayı birleştirmesine rağmen sayfa sayısında bir düşüş yaşanmıştır.

Şekil 2. Maç Dergisi 4-5. Sayının Kapağı

² Eski Harfli Türkçede Ayın, Nun, Vav, Elif ve Nun harflerinden oluştuğu için "Unvan" karşılığı yazılmıştır. Bununla birlikte Türkçe ve yabancı isimler içinde böyle bir yazar bilgisine ulaşılamamıştır.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Maç dergisinin 4-5. sayısının kapağında derginin “Kader Matbaası”nda basıldığı belirtilmiştir. *Maç* dergisinin tüm sayılarında ön dış kapağında kırmızı, siyah, beyaz üç renk kullanılmış, iç sayfalarında ise siyah beyaz renkler kullanılmıştır. Dergide fotoğraf kullanımı önemli bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır. Atletizm fotoğrafları yoğunluk taşımakla beraber muhtelif spor müsabakalarına dair fotoğraflara da yer verilmiştir. Bunun dışında bazı teknik konuların yer aldığı haberlerde grafik ve tablolara da yer verilmiştir. İlk üç sayıda yazı içeriği, fotoğraf-grafik gibi içeriklerden daha fazladır. Bu da derginin bu sayılarda haber ve spor temalı fikrî yazılara daha geniş yer ayırdığını göstermektedir. Bununla birlikte 4-5 ve 6-7 sayılarda fikrî yazıların azaldığı, eğlence içerikli yazılara ve fotoğraflara daha da geniş bir yer ayrıldığı görülmektedir.

Şekil 3. Maç Dergisi 6-7. Sayının Kapağı

3.2. Yayın Politikası

Maç dergisi Cumhuriyet’in ilanından iki buçuk sene sonra yayın hayatına başlamıştır. Bu dönem Türk basını Cumhuriyet inkılabına ve onun kurucu kadrosuna sıkı sıkıya bağlı bir yayın politikası benimsemiştir. O dönemde hemen her sahada neşredilen dergi ve gazeteler, Batılılaşma yolunda atılan adımları destekleyen bir

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

çizgide durmaktadır. Sporun gelişiminde de böyle bir durum söz konusudur. Bu yüzden *Maç* dergisi de Batılılaşma ile birlikte gelişen beden terbiyesi ve spor politikalarını benimsemiş fakat çeşitli meselelere dair muhtelif çözüm teklifleri de sunmaya çalışmış, belli konuları gündeme taşımış ve tartışmıştır.

Maç dergisi, ilk sayısında “Maksad” başlıklı yazıda derginin amacını ve yayın politikasını şu ifadelerle belirtmiştir:

Cumhuriyet inkılabının feyizli ruhundan ilham alan bizler; o inkılaba pîşva (önder) olmak ümniyesiyle (niyetiyle) (*Maç*) 1 neşre başladık. Mesleğimiz beden terbiyesinin (teknik) ni –teknîğini- vücuda getirmektir.

Maalesef mevcut hiçbir şey yokken spor suiistimali diye cef’ül kalem³ ortaya atılmış fikri; ve münevveran beyninde yanlış bir yer tutan bu hatalı nokta-i nazarı muhakeme etmek vazifesiyle matuf bulunduğumuza kaniyiz. İşte bu kati kanaattir ki; bizi mesleki bilgilerimizi neşre mecbur kılmıştır. Gazetemiz bütün Türk gençliğinin malıdır. Biz; Anadolu’nun öz evlatlarına hizmet etmekten büyük bir zevk ve şeref duyacağız. (*Maç*, 1926: 1)

Beden terbiyesi ve sporun devlet politikası çerçevesinde yürütülmesine istinaden TİCİ’nin 1924 yılında yapılan ilk kongresinde Mustafa Kemal Atatürk kurumun hâmi reisi, İsmet İnönü ise fahri reisi olmuştur (Fişek, 1980: 371). Dergi de bu doğrultuda ilk sayısında Atatürk’ün modern giyimli, fotör şapkalı tam sayfa bir fotoğrafına ve fotoğrafın altında “Türk Gençliğinin Muazzez Mürşid ve Hamisi Ulu Gazi” ifadelerine yer vermiştir (*Maç*, 1926). Yine ilk sayının yedinci sayfasında dönemin Başbakanı İsmet İnönü’nün modern giyimli ve fotör şapkalı bir fotoğrafına yer verilmiştir. Fotoğrafın altında ise şu ifadeler bulunmaktadır: “Daimi Himaye ve Müzaheretleri (destekleri) ile Türk Sporculuğunu Yükselten Büyük ve Aziz Bir Sima: İsmet Paşa” (*Maç*, 1926: 7). *Maç* dergisi Cumhuriyet’in kurucu kadrosunu sporun destekleyicisi ve koruyucusu şeklinde tanımlamış, muhtevasını da bu yönde şekillendirmiştir.

Maç dergisi, yayın amacına uygun bir içerikle neşredilmiş ve günümüz spor haberlerinin ötesinde sporun daha çok ilmî yönünü ön plana çıkarmıştır. Derginin genel içeriğine bakıldığında atletizme dair yazı ve haberlere daha fazla ağırlık verdiği

³ Cef’ül Kalem, kaleme düşmek manasındadır. Burada muhtemelen kaleme alınmış yazıları anlatmak için kullanılmıştır.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

görülmektedir. Atletizmin teşvik edilmesini “millî bir vazife” olarak değerlendirmiştir. İlk sayının dokuzuncu sayfasında imzasız olarak neşredilen “Spor Cereyanlarını Murakabe Edebiliyor Muyoruz?” başlıklı yazı, hem derginin yayın politikasının ne yönde geliştiğini hem de atletizme verilen önemi göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Aşağıdaki ifadeler *Maç* dergisinin genelde spora özelde ise atletizme verdiği değeri göstermektedir:

Efendiler, beyler, paşalar, ağalar, nihayet analar, babalar, kardeşler, bir insana her şeyden evvel sıhhat, kuvvet ve mukavemet birden lazımdır. Bugün evlatlarımızın tahsillerine oldukça ehemmiyet veriyoruz, sanatta, ticarete iktisab-ı ilim ve irfan (bilim ve irfan edinme) etmelerine ehemmiyet veriyoruz fakat; beden cihetinden dahi yükselmeleri, kuvvetlenmeleri lüzumunu, en metini (sağlamı) maalesef hatırımıza bile getirmiyoruz. Lakin, çok hata ediyoruz. Çok yanlış bir yoldan gidiyoruz. Bizim çocukluğumuza tesadüf eden zamanlar ile bugünün hayatı arasında çok büyük, çok ayrı farklar vardır. Bugünün şerait-i hayatiyesi (hayat şartları) çok değişmiştir. Eğer eğer çocuklarımızı bugünün zaruretleri, yarının ihtiyaçları için yetiştirmeyecek olursak istikbalimizi bizzat baltalamış olmaz mıyız? (Maç, 1926: 9)

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere *Maç* dergisi atletizme yeteri kadar önem verilmemesini eleştirmekte ve sporu hem bireylerin hem de toplumun sağlıklı gelişimi için elzem bir yol olarak göstermektedir.

Derginin yayın politikasına yön veren bir diğer unsur ise beden terbiyesi ve spor politikaları karşısındaki tutumudur. Derginin içerik özelliklerinde daha açık bir şekilde de görülecektir ki eğitimin yani okulların spor faaliyetlerinde daha faal bir rol alması, böylece gençlerin spor organizasyonlarına teşvik edilmesi gerektiği yönünde bir anlayış söz konusudur. Yine *Maç* dergisinin okurlarını/kamuyu sporun teknik konularına dair bir bilgilendirme çabası içinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla *Maç* dergisi neşredildiği dönemin güncel spor gündemini yansıtmayı amaçlayan bir yayın politikası benimsemiştir.

3.3. Hedef Kitle ve Okurla İletişimi

Maç dergisinin hedef kitlesi, yayın politikasından da anlaşılacağı üzere Türk gençleridir. Çocukların ve gençlerin yanı sıra kadınların da spor faaliyetlerine teşvik edilmesi derginin yayın politikasını teşkil ettiği gibi okurlarıyla iletişimde de en temel düşünceyi oluşturur. *Maç* dergisinin ana hedef kitlesi böyle olmakla birlikte

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

ilerleyen sayılarda bu kitlenin genişletilmeye çalışıldığı görülmektedir. 4-5. ve 6-7. sayılarda *Maç* dergisinin muhtevasına “Sinema Sütunu” eklenmiş ve o devrin sanatçılarıyla röportajlara ve filmler hakkındaki bilgilere yer verilmiştir. Eroğul (2012) da dönemin spor dergilerinin zaman zaman, bilhassa satışları düştüğünde sayfalarında sinemaya, film tanıtım yazılarına ve sinema yıldızlarının hayatlarına yönelik magazin bilgileri verdiklerinden söz eder. Görünüşe göre *Maç* dergisi de bu furyaya uymuş ve spor içeriğini diğer temaşa içerikleriyle desteklemiştir. *Maç* dergisinde ayrıca ilk sayıdan itibaren “Şaka Köşesi” de oluşturulmuş ve genel halk kitlesine yönelik mizahî içeriklere yer verilmiştir.

O dönemde karşılıklı iletişim imkânının olmadığı ve ancak tek yönlü iletişimin olanaklı olduğu göz önüne alındığında *Maç* dergisinin okurlarıyla iyi bir iletişim kurmaya gayret ettiği belirgindir. Öyle ki *Maç* dergisi okurlarına da söz hakkı vermeyi, onların da spor kapsamında olmak kaydıyla muhtelif fikirlerini ifade etmelerine vasıta olmayı hedeflemiştir. Nitekim 3. sayının 19. sayfasında neşredilen “Maç Karilerine” başlıklı duyuruda yer alan şu ifadeler derginin bu rolünü ortaya koymaktadır:

Maç Karilerine

Türk idmanlılarının gerek teknik, gerek idare ve teşkilat hakkındaki kanaatlerini, düşüncelerini, neşretmeye karar verdik. Gençlerimizin gönderecekleri yazıları, azamî bir sütunu tecavüz etmemesi, vazih ve samimi olması şartıyla maalmemnunîye (seve seve) derç edeceğiz. Yazı gönderecek karilerin, arzu ettikleri takdirde, resimlerini de derç edeceğimizden birer kıta fotoğraflarını göndermelerini de ayrıca rica ediyoruz.

Heyet-i Tahririye (Maç, 1926: 19)

Buna ilaveten *Maç* dergisi, okurlarıyla olan iletişimi güçlendirmek adına bir müsabaka düzenlemiştir. Müsabaka ilanında yer alan ifadeler şöyledir: “En çok sevdiğiniz sportmenle, sinema artistini neden sevdiğinizi bir kâğıda yazarak heyet-i tahririye müdürlüğü namına göndermekten ibarettir.” Yarışmada en çok oy alan sportmen – artist ikilisini gönderen okurlar arasında yapılacak çekilişin sonunda para ödülü ve kazananların fotoğraflarının neşredilmesi vaat edilmiştir (Maç, 1926: 20). Genellikle ciddî fikir yazılarına yer veren dergi, bu tür faaliyetleriyle popüler

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

magazin içeriklerine de yer vermiştir. Dolayısıyla *Maç* dergisi, geniş okur kitlesini hedefleyen bir muhteva ve fikirle neşredilmiştir.

4. İçerik Özellikleri

Maç dergisi, dış kapağında derginin içeriğini “Mündericat” başlığı altında vermiştir. Dergide atletizm başta olmak üzere çeşitli spor branşlarına dair yazı ve haberlere yer verilmiştir. Güreş ve hokeye dair haberler de derginin önem attığı branşlar arasında yer almaktadır. İlk sayfalarda atletizm haberleri ile beden terbiyesiyle ilgili köşe yazıları vardır. Hemen her sayıda mizah içerikli “Şaka Köşesi”, 4-5. ve 6-7. sayılarda “Sinema Sütunu” sayfaları teşkil edilmiştir. Derginin son sayfaları ilân ve reklamlara ayrılmıştır.

Maç dergisinin genel içeriğine bakıldığında devrin spor gündemini önemli ölçüde yansıtmaya çabası içinde olduğu görülmektedir. Özellikle beden terbiyesine yönelik haber veya köşe yazıları devrin spor politikalarını anlamak bakımından önemli görüş ve düşünceler ihtiva etmektedir.

Şekil 4. “Şaka Köşesi” (Maç Dergisi 3. Sayı, Sayfa 18)

Kaynak: (Maç, 1926: 18)

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Dergi, farklı kategoriler altında da incelenebilir ise de özellikle çalışmanın kapsamı doğrultusunda üç ana başlıkta incelenmiştir. Cumhuriyet devrinde uygulamaya konulan spor politikalarının *Maç* dergisine nasıl yansıdığı fikrî yönüyle en önemli başlığı oluşturur. Atletizmin yaygın hâle getirilmeye çalışılması *Maç* dergisinin sütunlarına yansıyan bir diğer önemli konudur. Son olarak derginin hangi spor dallarıyla ilgili içerik oluşturduğu üzerinde durulmuş, böylece dergi muhtevası üç ana başlık altında ele alınmıştır.

4.1. Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi

Erken Cumhuriyet döneminde spor, gençliği şekillendirmede işlevsel bir araç olarak görülmüş ve mutlak surette devlet kontrolüne girmesi gereken, üzerine projeler ve politikalar tasarlanması lazım gelen bir alan olarak tahayyül edilmiştir (Gökaçtı, 2008: 14). Bu görüş esasen yeni bir görüş olmaktan çok, sonradan Cumhuriyet elitlerini oluşturacak olan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Osmanlı'nın son zamanlarda uygulamaya çalıştığı beden terbiyesi ve spor politikalarıyla son derece uyumludur.

İttihat ve Terakki'nin toplumsal alana yönelik birçok projesinde olduğu gibi sporda da milliyetçi bir ideoloji benimsenmişti. Bu sebeple geliştirilen gençlik politikalarının temeli disiplinli, güzel ahlaklı, bireyselden ziyade kolektif ve toplumcu değerlerle donanmış vatansever gençler yetiştirmek olmuştur. Bu kapsamda, İttihat ve Terakki tüm okul müfredatlarına modern jimnastiği sokmuş, “sağlam karakterli, fiziksel olarak zorluklara dayanıklı ve hepsinden önemlisi de vatanına sadık gençler yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim ve örgütlenme modeli” olan izciliği tüm yurda yaymaya çalışmıştır (Gökaçtı, 2008: 41).

Türkiye’de spor faaliyetlerini düzenleyen ilk resmî kurum, temeli 1921’de atılan ve resmen 22 Mayıs 1922’de kurulan Türk İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) olmuştur (Akın, 2014: 57-58; Gökaçtı, 2008: 79-81). TİCİ, Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte tek yetkili kurum olarak sporu tüm yönleriyle ele almış ve onu devlet politikasına uygun şekilde koordine edip yürütmüştür (Akın, 2014: 57-61). Yurt dışındaki sportif organizasyonlara katılım ve ülke içindeki spor faaliyetlerinin düzenlenmesi konusunda mesai harcayan TİCİ, üzerine eğildiği spor branşlarının

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

uluslararası kurallarının tercüme edilmesi, spor branşlarıyla ilgili organizasyonlar düzenleyerek onların yurt dışında tanıtılması, altyapı tesisleri kurma konusunda çalışmalar yapılması, genç sporcular yetiştirmek amacıyla uzmanların eğitilmesi, branşların müsabakalarını yakından takip edilmesi ve branşın gelişimi için düzenli raporlar tutulması, sporcuların rekorlarının tescil edilmesi (Akın, 2014: 57-58), spora yönelik yayınlar yayımlanması, yabancı spor teşkilatlarıyla ilişkilerin güçlendirilmesi, sporun gelişimine yönelik kanunların çıkarılması (Tüfek, 2019: 19), sürdürülebilir spor politikaları için beşer yıllık programlar oluşturulması gibi pek çok önemli iş gerçekleştirmeye çalışmıştır.

TİCİ Nizamnamesi, dönemin spor politikalarının ne yönde şekillendiğini göstermesi bakımından oldukça fikir vericidir. Akın'a (2005: 59-60) göre nizamnamede yer alan beden terbiyesi ve umumi sağlık bölümü 1913 yılında dönemin güçlü milliyetçi cemiyetlerinden olan Türk Gücü Cemiyeti nizamnamesinden birebir kopyalanmıştır. Nizamnameye göre TİCİ'nin kuruluş amaçları şu şekilde belirtilmektedir:

Sağlıklı bir kuşak yetiştirmek, bu sağlıklı kuşakla Türk ırkını takviye etmek, her sınıf halkı ilgilendiren idmancılığı yaygınlaştırma, ulusun bireylerini küçük yaştan itibaren teşkilatlanmaya ve birlikte hareket etmeye alıştırmak, gençleri içki, kumar vb. kötü alışkanlıklardan uzak tutarak bu sayede herkesin ahlâk ve sıhhatinin ıslahını sağlamak, sağlam ve becerikli kişiler yetiştirmek, askerî kuruluşların görevlerini kolaylaştırmak, spor etkinlikleri yolu ile gençlere memleketlerini sevdirmek, spor yarışmalarını düzenlemek, yönetmek, sporumuzu uluslararasıda temsil etmek, idman ve spor hareketlerinin sporcular tarafından bir menfaat ve para kazanmak vasıtası olarak kullanılmasına karşı mücadele etmek ve böylece sağlık ve kuvvetin bir amaç değil, zekâ ve ilmin yükselmesi için bir araç olarak kullanılması suretiyle millî yükselişimize yardımcı olacağı kanaatini vermek. (TİCİ Teşkilat ve Nizamat-ı Umumiye 1923'den akt. Tüfek, 2019: 17).

TİCİ'nin kuruluş amaçları genç Cumhuriyet'in kendi ideal yurttaşını yaratma isteğinin bir tezahürü olarak da okunabilir. Bir diğer deyişle, beden ve zihnen sağlıklı, güçlü, vatansever, milliyetçi, çalışkan ve modern yurttaşların yaratılmasında beden terbiyesi ve spor önemli bir araç olarak görülmüştür. Bu doğrultuda, Cumhuriyet döneminde beden terbiyesi ve spora yönelik uygulanmaya çalışılan projelerde dört temel amaç öne çıkmıştır. Bunlar, bozuk olan halk sağlığının

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

düzeltilmesi, olası savaş ihtimaline karşı milli müdafaa'nın güçlendirilmesi için yurttaşların bedenlen hazır tutulması, gençler arasında bozulmaya yüz tutan ahlaki değerlerin spor aracılığıyla geri kazandırılması (Akin, 2005: 57) ve sporun ulusal kimliğin inşa edilmesi ile propaganda amaçlı olarak kullanılmasıdır.

Cumhuriyet devri spor politikalarının genel çerçevesi bu şekilde gelişmiştir. Bu noktada, sözü edilen politikalar karşısında *Maç* dergisinin muhtevasının nasıl şekillendirildiği sorusu önem arz etmektedir. Her şeyden önce *Maç* dergisi söz konusu düzenlemeleri pekiştiren ve destekleyen bir muhteva oluşturmuştur. Derginin en önemli özelliği ise uygulama aşamasındaki eksiklikleri tenkit etmek ve yeni çözüm teklifleriyle sporun gelişimine destek olmaya çalışmaktır.

Cumhuriyet devrinde spor politikaları içinde okullarda beden terbiyesi faaliyetleri önemli bir yere sahiptir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında geçmişteki savaşlar ve salgın hastalıklar nedeniyle sağlık bakımından fazlasıyla yıpranmış bir halk manzarasının düzeltilmesi için beden terbiyesi ve spor politikası genel halk sağlığı politikalarıyla eşgüdümü olarak yürütülmeye çalışılmıştır. Genel halk sağlığının düzeltilmesi için de eğitim sistemine ve onun araçları olan okullara özel önem verilmiş, çocukların ve gençlerin okullarda sağlıklarını düzeltici ve onları çevik kılıcı sporlar yapmaları sağlanmıştır (Akin, 2014: 100-103).

Bu konu *Maç* dergisinde de millî bir mesele olarak ele alınmıştır. Derginin ilk sayısında 13. sayfada "Mekteplerde Beden Terbiyesi Faaliyetleri" başlığı altında Ahmed Robenson imzalı bir yazı neşredilmiştir. Yazar, makalesinde bir memleketteki beden terbiyesi faaliyetlerinin en az diğer sahalar kadar (müfredatta bulunan diğer ilmî faaliyetler kadar) önem atfedilmesi gereken bir alan olduğunu belirtmiştir. Robenson, beden faaliyetlerinin önemini şu sözlerle açıklamaktadır:

Bir memleketin terbiye-i bedeniye faaliyetleri ile bunların temin edeceği faydalar o memlekette bulunan terbiye-i bedeniye muallimlerinin seviye-i ilmiye ve ahlakiyeleriyle mütenasiptir (uyumludur). Binaenaleyh ilmi ve seciyesi yüksek terbiye-i bedeniye muallimlerinin çoğalması ile birleşmeleri Türkiye'nin bedeni seviyesini yükseltmeye, kendi kader ve kıymetlerini çoğaltmaya ve bilvasita (doğrudan) memleketin kabiliyet-i istihsalîyesine (kabiliyet üretkenliğine) mühim hizmetler temin etmeye pek çok yardımlarda bulunacaktır. (Robenson, 1926: 13)

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Robenson, yazısının devamında öğretmen meselesine dikkat çekmiştir. Türkiye’de o devirde 2 milyonu mektepli olmak üzere 3 milyon çocuk olduğunu, tüm bu çocukları beden terbiyesi ilmiyle buluşturmak gerektiğini fakat bunun için yeterli derecede öğretmenin bulunmadığına dikkat çekmektedir. Yazarın bu husustaki teklifi beden terbiyesi sahasında faaliyet gösteren öğretmen, sporcu, akademisyen ve yöneticilerin bir araya gelerek birbirlerine destek olması ve bu meseleyi demokrat bir zeminde çözüme kavuşturmaları yönünde olmuştur (Robenson, 1926: 13-15).

Beden terbiyesinin önemine değinilen bir başka yazı ise M. F. Ş.⁴ imzasıyla “Mektepler-Kulüpler” başlığıyla neşredilmiştir. Yazar, bu yazısında “Terbiye-i Bedeniye Müffettiş-i Umumi” isimli bir kurum tarafından alınan bir kararı eleştirmektedir. Karara göre öğrencilerin herhangi bir kulübe devam etmesi yasaklanmıştır. Yazara göre düşündürücü ve tuhaf bir karar olan bu yasaklamanın beden terbiyesi ilmi bakımından mantıklı bir yönü bulunmamaktadır. Kararın alınmasında kulüplerin gayri ilmi teşkilatlar ve gayri ahlaki kurumlar olması muhtemel sebepler arasında gösterilmekle birlikte yazar bunların hiçbirini ilmî bulmamaktadır. Çünkü yazara göre kulüplerle mektepler arasında hiçbir zıtlık yoktur. Mektepler ilim aşıl原因 ve zekâ üretmeye çalışan kurumlar olmasına karşın seciye – yazar bu kavramı beden terbiyesi ile elde edilen ve alışkanlık hâline getirilen bir yetenek şeklinde değerlendirmektedir- kazandırma konusunu ihmal ettikleri görüşündedir. Bu boşluk hem beden terbiyesi çalışmaları hem de spor vasıtasıyla kulüpler tarafından doldurulabilir (M. F. Ş., 1926: 15-16). Yazarın beden terbiyesi ve spor hakkında kullandığı şu ifadeler önem arz etmektedir:

Esasen terbiye-i bedeniye ne demektir? Vücudun noksanlarını telafi, yanlışlarını tashih, inkişafını temin; kuvvet ve sıhhatini idame değil mi?

⁴ M. F. Ş. imzasıyla *Maç* dergisinde beden terbiyesi ile ilgili yazıları neşredilen yazarın derginin ilk sayısında “Heyet-i Tahririye” başlığı altında verilen yazarlardan “Şerafeddin” isimli yazar olması kuvvetle muhtemeldir. Söz konusu kısaltmaya karşılık gelebilecek isimler üzerinde gerçekleştirilen araştırmada kesin bir sonuca ulaşamamıştır. Bununla birlikte Ozan Yavuzarslan’ın 2020 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalında “Physical training and sports: On the way of constructing the new ideal womanhood in Early Republican Period in Turkey (1923-1945)” isimli yüksek lisans tezinde adı geçen Dr. Mehmet Şemsi isminin de olabileceği ihtimal dahilindedir. Zira Yavuzarslan (2020: 45), tezinde Dr. Mehmet Şemsi’nin beden terbiyesine dair bir yazısına atıfta bulunmuştur. Bu çalışmada M. F. Ş. kısaltmasına dair kesin bir bilgiye erişilemediğinden yazar, tam ismi yerine *Maç* dergisinde kullandığı kısaltma hâliyle anılmış ve kaynaklarda da bu şekilde gösterilmiştir.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Böyle olduğuna göre pek ameli (uygulamalı) olan bu iş (cemi' / toplumsal) olacak vasıf ve meziyetten mahrumdur, tamamen ferdidir.⁵ Çünkü dünyada iki insan tasvir edilemez ki ihtiyacı-ı bedeniye aynı olsun... Bunun yerine oyun ve spor cemidir (toplumsaldır). Çünkü bedeni olan gayesi tashih ve ıslah değil, ancak harekettir.” (M.F.Ş., 1926: 15)

Yazar, “bir sportmen gibi centilmen olmak” tabirinin sporla meşgul olanların hem ahlaki hem millî hem de terbiyevî yönlerinin güçlü olduğuna bir işaret olduğunu belirtmektedir. Ona göre kulüpler toplumsal özellikleri dolayısıyla bu yönleri çocuklara ve sporculara aşılabilirler. Ayrıca kulüpler, ilmin gösterdiği biyolojik ve fizyolojik olarak beden terbiyesi tasniflerine dikkat ederek de kulübe devam eden sporcuları bu çerçevede geliştirebilir. Sadece mekteplerde gerçekleştirilen beden terbiyesi faaliyetlerinin jimnastikten öteye geçmeyeceğini düşünen yazar isteyen öğrencilerin kulüplere devam etmesinin yeniden temin edilmesi gerektiğini düşünmektedir (M.F.Ş., 1926: 16). Yazarın bu düşüncesi dönemin beden terbiyesi ve spor politikalarıyla da uyumludur. Öyle ki, erken Cumhuriyet döneminde spor kulüpleri gençleri bünyesinde toplayabiliyor olmasından dolayı iktidar tarafından önemsenmiş, desteklenmiş; spor kulüplerinde toplanan gençlerin sporlar aracılığıyla ahlaki gelişimlerini sürdürmeleri hedeflenmiştir. Hatta kahvehaneler de spor kulüplerine katılımı engelleyen karşıt bir mekân olarak konumlandırılmış ve gençlerin kahvehanelerden kurtulup spor kulüplerine üye olmaları desteklenmiştir (Akın, 2005: 71).

⁵ Burada, M. F. Ş. aynı sayının 8. sayfasında neşredilen “Spor Ne İçindir?” yazısındaki görüşlerle benzerlik göstermektedir. Orada da beden terbiyesi işinin ferdî, yani kişisel yönüne dikkat çekilmiştir.

Şekil 5. “Mektepler-Kulüpler” Başlıklı Yazı (Maç Dergisi, 1. Sayı, Sayfa 15)

Kaynak: (M.F.Ş., 1926: 15)

Beden terbiyesi ve sporun milli eğitim politikalarına eklenmesiyle ilgili ortaya çıkan meseleler zaman zaman *Maç* dergisinde de ele alınmıştır. Mesela *Maç* dergisi başyazarı M. Sami bir yazısında beden terbiyesinde etkili olan okul oyunlarının çocukların ruhî ve fizikî gelişimleri için önemli olduğunu ifade etmiştir. Türkiye maarifinde okullarda tatbik edilen oyunlar ise çocukların gelişimine odaklanmamaktadır. Yalnızca top peşinde koşan çocuklar veya belli jimnastik hareketleri etrafında şekillenen oyunlar çocukların ruhî ve fizikî gelişimi için yetersizdir.⁶ M. Sami'ye göre çocukların oyunları hem ruhlarına hem de fizikî özelliklerine uygun bir şekilde seçilmelidir. Böyle olmadığı takdirde çocuk zevk almayacağı oyunu oynamaz; hocasının zoruyla oynadığı oyunlardan ise herhangi bir fayda görmez. Fakat bunun yapılabilmesi için oyunun müfredattan birdenbire çıkarılması da uygun değildir. Bir oyunun yerine başka bir oyun koyulmalıdır. M. Sami bu hususu “İkâmesi olmayan bir oyun kaldırılamaz” ifadesiyle açıklamaktadır. Gelişim sağlayan bir oyunun muhakkak bir diğeriyle değiştirilmesi gerekir (M. Sami, 1926: 11-12).

Derginin ilk sayısında beden terbiyesine dair düşünceler, *Maç* dergisi yazarlarının TİCİ'nin belirlediği amaçlar çerçevesinde şekillenen spor politikalarını

⁶ Yazar bu bölümde “otomatizm” kavramını kullanır, yani çocuklara sürekli aynı şeyi yaptırmak, onların hareketlerini otomatikleştirmektedir.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

destekler niteliktedir. Fakat *Maç* dergisinin, mevcut birtakım uygulamalara eleştirel bir yaklaşım içerisinde olduğu açıkça görülmektedir. Beden terbiyesinin tamamen bilim temelli yürütülmesi gerektiği fikri derginin yayım politikasıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla *Maç* dergisinin spor politikaları karşısında daha bağımsız bir konumda bulunduğu görülmektedir.

Maç dergisi beden terbiyesinin okullarda tam anlamıyla uygulanamadığını tenkit eden bir fikrî yapıyı yansıtmaktadır. Derginin önemli yazarlarından M. F. Ş. ikinci sayıda “Mekteplerde terbiye-i bedeniye mümkün müdür?...” başlıklı yazısında bu konuyu ele almıştır. Yazar, okullarda beden terbiyesinin çocuklara ve gençlere kazandırılması için hem nitelik hem de nicelik bakımından değerlendirmiş ve bunları şu şekilde sıralamıştır (M. F. Ş., 1926: 5):

- (A) Ders saatlerinin kâfi derecede olması
- (B) Muallimlerin ehliyet ve kifayeti
- (C) Muallimlere terfik edilecek (yanına katılacak) muavinlerin azmi, yedi, sekiz talebe ile meşgul olacak adede iblağı (tamamlanması)
- (D) (Ortopedik) tertibatın tamamıyeti
- (H) Oyun ve spor sahaları
- (O) Banyo, duş, masaj dairelerini havi jimnastikhaneler
- (Z) En mühim olarak her talebenin bedeni ve ruhi sicillerinin muntazaman ve mütevaliyen (peş peşe) aynı el ve aynı göz tarafından kayıt ve zaptı...vs.

Maç dergisinde beden terbiyesi ve spor, jimnastikten ayrı bir alan olarak değerlendirilir. Bu konuda özellikle M. F. Ş.’nin önemli makaleleri vardır ve bu makalelerde futbol, basketbol, hokey gibi sporların toplu şekilde gerçekleştirilen faaliyetler olduğunun; oysa beden terbiyesinin “ferdî” bir uğraş olduğunun altı çizilmektedir. M. F. Ş.’nin ifadeleriyle beden terbiyesinin “ölçüsü, mikyası vardır”; insandan insana değişebilir ve en önemlisi her şahsın kendi kabiliyetine ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerekir. Yazar, mekteplerde verilen beden terbiyesi derslerini de bu ölçü dikkate alınmadığı için tenkit etmiştir. Çünkü ona göre mekteplerde her öğrenciye aynı şey uygulanmaktadır; dolayısıyla bu da ihtiyaca uygun ve kabiliyetleri keşfetmeye yardım edecek bir yöntem değildir. Yazar

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Türkiye'deki beden terbiyesi derslerinin idmandan öteye geçmediğini ifade etmiş, bu dersleri antik Yunanlıların spor olarak değerlendirdiği jimnastik uygulamasına benzetmiştir (M. F. Ş., 1926: 7). Yazar, Türk eğitiminde önemli bir yere sahip olması gereken beden terbiyesine yeteri derecede önem verilmediği görüşünü savunmuştur. Bu eleştirinin temeli ise beden terbiyesinin ana gayesine ters hareket edilmesidir. Beden terbiyesinin esas gayesi, her bünyeye ayrı bir metot uygulamak ve bu sayede herkesin kendi şahsını tanıyarak gelişmesini sağlamak fikrine dayanmaktadır. Bu, yukarıda belirtilen maddî ve manevî niteliklerin temin edilmesiyle sağlanabilir.

Beden terbiyesiyle ilgili bir başka konu ise mekteplerde uygulanan beden terbiyesi imtihanıdır. *Maç* dergisinin 3. sayısında bu konuyla ilgili önemli bir yazı kaleme alan M. F. Ş., okullardaki beden terbiyesi imtihanlarını eleştirmiştir. Ona göre bu imtihanlarda çocuklardan belirli hareketleri yapmaları beklenmekte ve bu hareketlerin çocuklarda ve gençlerde bırakacağı tesire önem verilmemektedir. M. F. Ş. beden terbiyesi bilimine uygun imtihanın ancak süreç içerisinde gerçekleşebileceğini, çocukların ve gençlerin fizyolojik, psikolojik ve sağlık durumlarının takibinin beden terbiyesi için en uygun imtihan olduğu kanaatinde. Yazarın imtihan konusundaki görüşleri beden terbiyesi derslerinin nasıl olması gerektiğiyle ilgili düşünceleriyle benzerlik göstermektedir. Zira ona göre bir çocuğun veya gencin belirli bir zaman aralığında belli beden hareketlerini gerçekleştirilmesiyle tatbik edilecek bir imtihan yanlıştır. Bu, beden terbiyesi değil ancak idman veya spor imtihanı olabilir. Böylelikle yazar, beden terbiyesini bir kez daha spor ve idman alanından ayırmıştır (M. F. Ş., 1926: 10-11). Yazar, ideal bir imtihanın nasıl olması gerektiğini şu sözlerle ifade etmektedir:

Bizim anladığımızı göre terbiye-i bedeniye imtihanı; bedenî tekâmülün umumî ve hususî derecelerini teyittir. Bunun hudutları çok geniştir. Bir vücut sahibinin vücuduna müteallik bütün vasıflarını ihtiva eder. İmtihan bu vasıfların hepsinin kıymetlerini takdir etmekten başka bir mana ifade etmez.

Bu vasıfların kıymetleri ancak faaliyet-i uzviyenin muayyen bir ölçüsüne teşkilat-ı bedeniyenin yine muayyen ilm-i nispetlerine göre aldığı vuzuh ve şekillerin elde edilmesiyle, bulunmasıyla temin edilebilir.

Binaenaleyh bir (terbiye-i bedeniye) imtihanı; nizam ve ahenk bedeni şirazesini tanzim etmeye yarayacak hareketlerde değil, o hareketlerin vücut u bedeniye üzerindeki

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

eserlerinde, adalı (kaslarla ilgili) inkişafatta, dahilî uzuvların ahenklerinde aranıp bulunacak netice demektir. (M. F. Ş. 1926: 9-10).

Maç dergisinin 3. sayısında Doktor Halil imzasıyla neşredilen “Terbiye-i Cismaniye” başlıklı yazı, beden terbiyesi kapsamında özellikle sağlıkla ilgili konuları ele almaktadır. Yazara göre çocukların gelişim çağında ihtiyaç duydukları en önemli şey harekettir. Bir çocuğu veya genci derslerde, daha sonra ödevler yoluyla hareketsizliğe mahkûm bırakmak hastalığa yol açar. Doktor Halil, hareketsiz insanlarda ortaya çıkan Nevrasteni hastalığını önlemek için çocuğun hareket alanını genişletecek tedbirlere başvurmak gerektiği kanaatindedir. Düşüncelerini Eski Yunanlıların takip ettikleri usullerden örnekler vererek desteklemeye çalışan yazar, Atinalıların çocuklarını yalnızca ruh ve akıl üzerine değil cismanî (yani bedene ait) bakımdan da geliştirdiklerine bu sayede sağlıklı ve güçlü çocuklar yetiştirdiklerine dikkat çekmiştir. Bununla birlikte o devrede faaliyet gösteren maarifin, çocukların cismanî yönden gelişimlerine destek olmadığını, özellikle hareketlerini kısıtlayıcı bir müfredat ile hareket ettiğini belirtmiştir (Doktor Halil, 1926: 7- 9).

Cumhuriyet devri beden terbiyesi politikalarının bir diğer gayesi ise millî kimlik inşası ve milliyetçiliğin spor vasıtasıyla Türk gençliğine benimsetilmesi olmuştur. Bu amaç TİCİ nizamnamesinde olduğu gibi TİCİ genel kongrelerinde de sıklıkla dile getirilmektedir. Söz gelimi, dördüncü genel kongrede “milli temsil duygusunun gelişmesi için Türk sporculuğunun yabancılara karşı daima galip gelebilmek için başarı yüzdesini arttırmaya mecbur olduğu”; altıncı genel kongrede ise yurtiçinde ve yurtdışında yapılan müsabakalarda “milli heyetin mahiyetinin muhafazasının esas olduğu ve milli gururun, milli şerefin bunu icap ettirdiği” dile getirilmiştir (Özmaden & Özmaden, 2010: 1442). *Maç* dergisi muhtevasında da sporun milliyetçi gayelerle ele alınmasına yönelik yazılar kaleme alınmıştır. Bu yazılarda özellikle uluslararası spor faaliyetlerine tıpkı günümüzde olduğu gibi millî bir temsil mecrası olarak yaklaşmıştır. Ahmet Fetgeri (Aşeni)’nin derginin ikinci sayısında kaleme aldığı olimpiyat hatıralarında, “Futbol da dâhil olduğu hâlde; bütün spor şubası (şubeleri) olimpiyata ancak Türklüğü temsil etmek, spor dünyasında da Türk mevcudiyet-i milliyesini cihana ilan ve ispat etmek maksadıyla gidiyordu.” ifadeleriyle sporun millî temsil yönünü ortaya koymuştur (Aşeni, 1926: 9).

4.2. Futbol Yerine Atletizm

Tıpkı bugün olduğu gibi Cumhuriyet'in ilk yıllarında da futbol, spor branşları içerisinde en popüler alanı oluşturmaktaydı. Fakat o dönemde hem resmî politikalar hem de ciddî spor basını futbolu birinci plana almamıştır. Bunun ardındaki temel sebep ise rekabeti ve kavgaları körükleyen futbol yerine diğer “yararlı” sporların beden terbiyesi ve spor politikalarının da temel amaçlarından olan milli müdafaa kapasitesini güçlendirme ve yıpranmış beşerî sermayeyi yeniden canlandırma konusunda daha önemli görülmesi olmuştur (Akın, 2014: 150). *Maç* dergisi de dönemin fikrî muhtevası geniş bir spor mecmuası olarak futbolu ikinci planda tutmuştur. Hemen her sayıda futbola dair haberler yer almış olmasına rağmen atletizmin hem haber bakımından hem de önem bakımından daha ön sıralarda olduğu görülmektedir.

Atletizmin canlandırılması ve yaygınlaştırılması *Maç* dergisi tarafından önem verilen bir konu olmuştur. Derginin üçüncü sayısının on ikinci sayfasında neşredilen “Atletizm Neden Uyuyor?” başlıklı yazı bunun önemli bir örneğini teşkil etmektedir. Yazıda atletizmin Türkiye’de uykuda olmasından, yani sporun temel direği olmasına rağmen hâlen belli bir yeterliliğe sahip olunamamasından şikâyet edilmektedir. Yazıda “gençliği, idmanlıları, idarecileri, ricali ile bütün millet atletizmin lüzum ve ehemmiyetini anlamış demek değil midir? Buna rağmen atletizm daldığı derin uykudan silkinip çıkmaya, uyanmaya bir türlü muvaffak olamıyor, horul horul uyumakta devam ediyor. Bu gidişle çok zaman edecektir de...” ifadeleriyle atletizmin memleketteki zayıflığını tenkit etmiştir (Maç, 1926: 12-13).

Aynı yazıda matbuata da görevler düştüğü belirtilmiş ve sahaların atletizm için değil de ticarî bir gelir kapısı olarak düşünülen futbol müsabakaları için kullandırılmasının yanlış olduğu vurgulanmıştır. Sporda “futbol ticaretine dönülmesi yüzünden kaybedilen faziletlerin” telafi edilemeyeceği vurgulanarak tenkit edilmiştir. Yazıda atletizmin canlanması için şu ifadeler kullanılmıştır: “federasyona ve bu sporlarla meşgul kulüplere düşen vazife her fırsattan bilistifade müsabakalar etmek... Spor muharrirleriyle organizatörlere tertip eden vazife de halkta alaka uyandırmak çarelerini bulmaktır.” (Maç, 1926: 13).

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Maç dergisinin ilk sayısında da atletizme önemli bir yer ayırdığı görülmektedir. İlk yazı “Spor Musahebesi” başlığı altında “Sırıkla Atlama Cihan Şampiyonu Nasıl Oldum?” haberidir. Bu haberde sıırıkla atlama alanında dünya şampiyonu Şarl Hof’un tecrübeleri, kullandığı teknik ve çalışma disiplini üzerine durulmuştur. 2 ile 5. sayfalar arasında devam eden haberde özellikle Türk gençliğine atletizmi teşvik eden, çalışma ve disiplin çerçevesinde telkin edilmeye çalışılmıştır (M. Sami, 1926: 2-5). Bunun yanı sıra 9. sayfada “Spor Cereyanlarını Murakabe Edebiliyor Muyuz?” başlığıyla neşredilen bir başka haberde de atletizm, en önemli ve gelişmesi en elzem olan spor dalı olarak değerlendirilmiştir. Atletizm, yalnızca spor olarak değil aynı zamanda hayatın pek çok yönünü çevreleyen bir etkinlik olarak tanımlanmıştır. Şu ifadeler, *Maç* dergisinin atletizmle ilgili fikrini göstermesi bakımından önem arz etmektedir:

Çünkü: atletizm, ferdi, yalnız şahsi kudret, kabiliyet, ve dirayete istinad ederek muvaffak olmaya ihzar eder (hazırlar). İnsana “ensesinin kalın” olması için kendi işinin yine kendisi tarafından görülmesi elzem olduğunu en kolay, en kanaatbahş (kanaat verici/inandırıcı) bir yolda öğretir. Böyle kanaatler sahibi insanlar ise yaşamak için mesleğinde, ticaretinde, sanatında, hülasa hayatta muvaffak olmak için azim, sebat, fikri takip, sabır ve metanet, itimat nefisle hareket etmek mecburiyeti, eğlenmek için yaptığı atletizm müsabakalarında bilfiil görmüş, anlamış ve kani olmuştur. (Maç, 1926: 9)

İkinci sayının dış kapağı ve ilk yazısı da yine atletizme ayrılmıştır. M. Sami, uzun atlama şampiyonu Larden’in konuyla ilgili yazısını nakletmiştir. Üç adım atlamanın tekniği ve zorluğundan bahsedilen yazıda atletizmde uzun atlama kategorisinde bulunan üç adım atlama branşını seçen atletlerin çevik, hızlı, dengeli ve kuvvetli olmaları gerektiğine dikkat çekilmiştir. Hızlanmada üslup, birinci atlama, ikinci ve üçüncü atlama başlıklarına değinilen yazıda üç adım atlamayı gösteren kuşbakışı bir çizelgeye de yer verilmiştir (M. Sami, 1926: 2-3).

Şekil 6. Maç Dergisi 2. Sayının Kapağı

4.3. Güreş, Hokey, Yüzme ve Diğer Sporlar

Maç dergisinin içeriğine yansıyan diğer önemli spor dalları ise yine faydalı görülen güreş, hokey ve yüzme olmuştur. Bunlar içinde güreşin hem kültürel hem de tarihî bakımdan önemli bir yeri vardır. Güreşle ilgili yazıların önemli bir kısmı Ahmet Fetgeri (Aşeni) tarafından kaleme alınmıştır. Derginin ilk sayısında “İstanbul Mıntıkası Güreş Heyetinin Teşvik Müsabakaları” başlığı altında neşredilen yazıda Ahmet Fetgeri, Türk güreşinin o devredeki durumunu özetlemiş, bu sporun gelişimi için bazı görüş ve düşüncelerin yanı sıra çözüm teklifleri sunmuştur. Ahmet Fetgeri’ye göre güreş, her şeyden önce millî bir spordur ve Türk sporunda önemli bir yere sahiptir. İstanbul Mıntıkası Güreş Heyeti, belirli dönemlerde güreşi teşvik müsabakaları düzenlemektedir. Ahmet Fetgeri, yazısında Haliç kulübünün bu müsabakalara katılmamasını tenkit etmiştir. Sporcuların hiç olmazsa bu müsabakaları takip etmeleri ve gözlemleyerek çeşitli teknikler öğrenmesi güreş sporunun gelişimi için önemlidir. Yazar, Haliç kulübüne hitaben kaleme aldığı şu satırlarda güreşe verdiği önemi de açıklamaktadır:

Finlandiyalıların, İsveçlilerin karşısına çıkacak bir Haliçli, bir Üsküdarlı, bir Ortaköylü veya Beşiktaşlı değil, bir Türktür! Binaenaleyh geçen olimpiyatta, tali’inde inzimam-ı aksiyle tattığımız acı tecrübelerle bir kere daha maruz kalmamak için memleket dâhilinde yalnız güreşi yükseltmek, güreşçileri yükseltmek, Türk kudret ve kabiliyetinin

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

küşayışini (açıklığını) temin etmek hedefine doğru koşmak elzemdir. Bu hedef karşısında şu veya bu kulüp yoktur. Yalnız Türk şeref ve azmi vardır. Bu böyle olmak da farzdır. (Aşeni, 1926: 27-28)

Bu yazıdan hemen sonra İstanbul Mıntıkası Güreş Heyeti Başkanı Sadullah Bey ile gerçekleştirilen mülakata yer verilmiştir. *Maç* dergisinin bu mülakatı güreş sporunun tarihi bakımından da önem arz etmektedir. Özetle mülakatta heyetin hükümet desteği olarak aldığı parayla salon, minder gibi ihtiyaçların karşılanması, programlı çalışılması, diğer mıntıklar ve yabancılarla müsabakalar düzenlenmesi, İstanbul'da toplam 20-25 civarında güreşçi bulunduğu, aynı zamanda *Maç* dergisi yazarlarından olan Ahmet Fetgeri (Aşeni)'nin güreş müsabakalarında başhakem olduğu, güreşe futbol kadar önem verilmediğinden güreşe olan ilginin az olduğu belirtilmiştir (Maç, 1926: 29).

Türkiye Güreş Federasyonu Başkanı Ahmet Fetgeri (Aşeni), *Maç* dergisinde olimpiyatlarda Türk güreşçilerini anlattığı bir hatırat kaleme almıştır. İkinci ve üçüncü sayıda neşredilen hatırat, bilhassa 1924 Paris Olimpiyatları ile ilgili ciddi bir kaynak olma niteliği taşımaktadır. Yazar, hatıratında Türk güreşçilerinin seçimi ve yarışmalara katılması sürecinde yaşanan zorlukları anlatmıştır. Kendisinin bizzat temsilci olarak katıldığı olimpiyatta, güreşçilerin TİCİ Genel Merkezi tarafından seçilmesinden sonra Güreş Birliği Heyeti'nin istifa ettiğini belirten Ahmet Fetgeri, olimpiyat kafilesine ayrılan bütçenin ihtiyaçları karşılamaya dahi yeterli olmadığına dikkat çekmiştir (Aşeni, 1926: 8-11). Zira Cumhuriyet'in henüz ilk yıllarındaki iktisadî zorluğun bunda önemli bir tesiri söz konusuydu. Buna rağmen dönemin TİCİ Başkanı Ali Sami Yen'in girişimleriyle çıkarılan 171 sayılı Bakanlar Kurulu kararında "1924 Mayıs ayında Paris'te yapılacak Olimpiyat yarışmalarına Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı da davet edilmiştir. Bu yarışmalara katılmakta Türkiye için yarar vardır. Memleketimizde sporun gelişmesi ve yaygınlaşması, bu gibi uluslararası yarışmalara katılmakla mümkün olacaktır" ifadelerine yer verilmiş ve TİCİ'ye olimpiyatlar için 17 bin Türk Lirası tahsis edilmiştir (TMOK, 2022). Gökçağı'tya (2008: 82) göre olimpiyatlar için verilen bu destek "yeni Türkiye imajını tüm dünyaya göstermek, bu yolla yeni rejimin propagandasını ve tanıtımını yapmak" anlamına gelmektedir. Bu durum da beden terbiyesi ve spor politikalarının "spor

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

aracılığıyla milli kimliğin inşa edilmesi ve yeni kurulan ülkenin propagandasının yapılması” amacıyla örtüşmektedir.

Maç dergisinde hokey sporuna dair de önemli ölçüde haber ve yazı neşredilmiştir. İlk sayıda hokeyin Türkiye’de yeni gelişen bir spor dalı olduğu belirtilerek gelişmesinin ümit edildiği vurgulanmıştır. Bu yazıda hokeyin teşkilat ve idare bakımından ne durumda olduğu, malî vaziyeti ve kulüplere dair bilgilere yer verilmiştir. Hokey Heyet-i Müttehidesi tarafından idare edilen bu spor branşı için 1926 yılı için 4 bin lira bütçe ayrılmıştır. Heyetin amacının bir hokey millî takımı oluşturmak ve futbol gibi uluslararası alanda müsabakalara katılmak olduğu belirtilmiştir. Heyet, Feridun Dünder Bey tarafından idare edilmekte ve onun girişimleriyle çeşitli maçlar düzenlenmektedir. Haberde son düzenlenen maçlara katılan beş kulüp içinde Fenerbahçe’nin en başarılı takım olduğu, Vefa ve Nişantaşı kulüplerinin de onun arkasından geldiği bilgisine yer verilmiştir (Maç, 1926: 25).

Yüzme de *Maç* dergisinde ele alınan önemli spor branşlarından biridir. Dergi, hemen her yazısında beden terbiyesinin tüm vatandaşlar için muhtelif yönlerden gerekliliğine işaret etmektedir. Yüzme sporu için de böyle bir yol izlendiği söylenebilir. 4-5. sayıda neşredilen “Herkes Yüzmeyi Bilmelidir, Ama Nasıl?” başlıklı yazıda Profesör J. T. Villepon’un bu konudaki düşüncelerini derleyen Selahaddin Tahsin Bey olmuştur. Villepon, beden terbiyesi için en önemli spor olarak gördüğü yüzme sporunu iyi bir şekilde öğrenebilmek için antrenman eşliğinde sürekli ve düzenli çalışmanın önemine değinmiştir. Buna ilaveten rekabetin ancak yarışmacıları daha iyi telkin ettiği müddetçe faydalı olduğu, aksi takdirde heyecana ve hataya sürükleyebileceği vurgulanmıştır. Yazının en çok dikkat çekici noktası ise Villepon’un kadınların esnek yapıları gereği daha ahenkli hareket edebilecekleri fikrine istinaden kadınların yüzmeye teşvik edilmesidir (Selahaddin Tahsin, 1926: 10-13). Yazının sonunda yer alan şu ifadeler kadınların spor faaliyetlerine teşvik eder niteliktedir:

Bunu ilave etmek lazımdır ki ciltlerinin altında daha veya az kalın yağlı bir satha malik olan kadınlar soğuğa karşı erkeklerden daha az hassastırlar ve onlar suyun içinde bizden daha uzun müddet durmaya tahammül edebilirler. Şu halde kadınlar yüzücülük hakkında erkeklerden bambaşka fezaile (faziletlere) maliktirler. O halde bedeni spor

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

hareketinin en tamam ve mükemmel olan yüzücülüğü hanım kızlarımıza neden tavsiye etmeyelim?... (Selahaddin Tahsin, 1926: 13).

Maç dergisi, atletizm, güreş, hokey, yüzme dışında da birçok spor hakkında haber ve yazı yayımlamıştır. Futbol müsabakaları bunların başında gelmektedir. Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş Jimnastik Kulübü başta olmak üzere, İstanbulspor, Beykoz, Kasımpaşa, Vefa, Üsküdar, Fatih gibi semt kulüplerinin İstanbul Ligi içinde karşılaştıkları maçların haberlerine yoğun bir şekilde yer verilmiştir.

Bunlara ek olarak *Maç* dergisi İstanbul dışındaki şehirlerde gerçekleştirilen spor faaliyetlerine de mümkün olduğunca köşesinde yer vermiştir. Ankara, İzmir, Aydın, Bursa, İzmit, Ordu başta olmak üzere Anadolu şehirlerinde atletizm, futbol, basketbol, voleybol, güreş, hokey, bisiklet, binicilik gibi spor branşlarına dair muhtelif haberlere yer verilmiştir.

SONUÇ

Maç dergisi Cumhuriyet'in ilk yıllarında 7 sayı neşredilen bir spor dergisi olarak Türk basınında yerini almıştır. *Maç* dergisi, bu kısa yayın hayatına rağmen geniş bir muhteva ile neşredilmiştir. Cumhuriyet dönemi spor basınına nitelikli bir katkı sunma gayesiyle yayımlanan dergi, müsabakalardaki teknik meselelere odaklanmış, rutin spor olaylarını haberleştirmiş ve bir anlamda spora başarılı bir şekilde saha içerisinden bakmıştır. *Maç* dergisi aynı zamanda sporun sevk ve idaresi ile teşkilat yapısına dair konuları da gündemine alarak saha dışından da Türk sporuna katkı sunmaya çalışmıştır.

Maç dergisinin yayın hayatı Takrir-i Sükûn Kanunu'nun kabul edildiği 4 Mart 1925 ile yürürlükten kaldırıldığı 4 Mart 1929 tarihleri arasına denk gelmektedir. Dahası, kanunun kabul edilip yürürlüğe girmesinden yaklaşık on ay sonra yayın hayatına başlayan *Maç* dergisi dışında birçok spor dergisi de yine Takrir-i Sükûn Kanunu döneminde yayınlanmıştır. Söz gelimi, *Türk İzciler Birliği* dergisi 1925 yılı sonbaharında çıkmaya başlamış ve 1928 yılına kadar 28 sayı yayımlanmıştır. Yine 1925 ve 1928 yılları arasında 40 sayı çıkan *Gol Spor* dergisi ile 1926 ve 1928 yılları arasında 59 sayı çıkan *Gol* dergisi de Takrir-i Sükûn Kanunu sürecinde yayın hayatlarını sürdürmüşlerdir. Ayrıca, 1926 ve 1927 senelerinde 25 sayı çıkan *Şa Şa Şa*

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

dergisi; 1927 yılında üç sayı olarak çıkan *Şampiyon* dergisi ve 1928 yılında 8 sayı çıkan *Necm-i Ati* dergisi de yine ilgili kanunun yürürlükte olduğu zaman diliminde yayımlanmıştır. *Spor Alemi* (1919-1929) dergisi ise Cumhuriyet'ten önce yayın hayatına başlamış ve Takrir-i Sükûn Kanunu'nun yürürlükte olduğu zaman dilimini kapsayacak biçimde 200'den fazla sayı neşredilmiştir.

Takrir-i Sükûn döneminde edebiyatı, kültürü, sanatı, mizahı, kadınları, çocukları, magazini odağına alan dergiler gibi spor temalı dergiler de çıkmaya devam etmiştir. Bu dönemde Türk basınında siyasî muhalefetin sınırlandırılmasından dolayı söz konusu alanlara yönelme olduğu ve bu alanlardaki gazetecilik faaliyetlerinin arttığı söylenebilir. Bununla birlikte bu alanlara dair 19. yüzyılda başlayan ve özellikle devrin edip ve fikir adamlarının başını çektiği bir gazetecilik geleneği de yadsınamaz. Dolayısıyla söz konusu alanlarda gazetecilik faaliyetlerinin artışıyla ilgili olarak Takrir-i Sükûn Kanunu, tek başına bir sebep olmamakla beraber devrin şartları göz önünde bulundurulduğunda önemli bir tesir sahibidir.

Öte yandan, Cumhuriyet'in istediği ideal yurttaşın ve ideal yurttaşta bulunması gereken özelliklerin dönemin basını aracılığıyla inşa edilmeye çalışıldığı da bir gerçektir. Söz gelimi, Akın'a (2014: 192-196) göre sporcular kişisel özellikleri, iyi huylulukları, güzel ahlaklılıkları, yardımseverlikleri, ailelerine düşkünlükleri, centilmenlikleri ve dürüstlükleri ile ideal saygın vatandaşlar olarak görülmüş ve bu değerlerin geniş kitlelere yayılımı için dönemin basınında da söz konusu ahlaki özellikleri öne çıkarılarak temsil edilmişlerdir. *Maç* dergisi de Cumhuriyet döneminde uygulamaya çalışılan beden terbiyesi ve spor politikalarıyla uyumlu bir yayın içeriğini okuyucularına sunmuştur. Bu kapsamda hem siyasî muhalefetin dışındaki bir alanda yer alması hem de Cumhuriyet inkılaplarını sahiplenen genel görünümü dolayısıyla *Maç* dergisi, yayımlandığı dönemin şartlarına uyumlu bir yayın politikası benimsemiştir.

Maç dergisi, ilk sayısında da belirttikleri şekilde derginin çıkış amacıyla uyumlu olarak Cumhuriyet döneminde beden terbiyesi ve spordan beklenen faydaları akılda tutarak bir yayın çizgisi oluşturmuştur. *Maç* dergisi yayımladığı haberlerle hem sporun yayılıp sevilmesine hem de beden terbiyesi ve spor politikalarının benimsenmesine destek olmaya çalışmıştır. Ayrıca, beden terbiyesi ve

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

sporun ahlaklı nesil yetiştirmedeki rolü *Maç* dergisinde sıklıkla vurgulanmış, sporun millî temsil amacı sürekli hatırlatılmış, modernleşme ve batılılaşma sürecinde sporun faydalı görevi yazı ve fotoğraflarla desteklenmiş, Mustafa Kemal Atatürk'ün “gürbüz ve yavuz evlatlar isterim” ve “sağlam kafa sağlam vücutta bulunur” vecizelerinden hareketle oluşturulan dönemin beden terbiyesi ve spor politikalarının önemi neşredilen yazılar vasıtasıyla sürekli vurgulanmaya çalışılmıştır.

Beden terbiyesi, *Maç* dergisinde spordan ayrı bir alan olarak değerlendirilmiştir. Özellikle gençlerin ve çocukların sağlıklı bir şekilde yetişmesi hem ruhen hem de fizikî olarak kuvvetlenmeleri amacını taşıyan beden terbiyesi, her şahsın kendine özgü karakterleri göz önünde bulundurularak sürekli tetkik ile takibini öngören bu sayede farklı yapıdaki kişilere farklı metotların uygulanmasını sağlayan bir saha olarak tasavvur edilmiştir. Bu yüzden beden terbiyesi, gençlerin okullarda yapmaları gereken belirli spor hareketleri olarak değil, uzun bir sürece yayılan beden ve ruhun dengeli bir şekilde güçlenmesini temin eden bir bilim olarak kabul edilmiştir. Bu yüzden en az spor kadar diğer pek çok alan da beden terbiyesinin konusu olabilir.

Maç dergisi, beden terbiyesi ve spor politikalarını destekleyen bir yayın anlayışına sahip olsa da yeri geldiğinde beden terbiyesinin özüyle çelişen uygulamaları eleştirmekten geri durmamıştır. Sporun her alanına dair göze çarpan aksaklıklara dair çözüm teklifleri ortaya koyarak Türkiye’de sporun gelişimine fikrî anlamda destek olmaya çalışmıştır. Türk maarifinin o dönem müfredatında yer alan beden terbiyesi derslerinin beden terbiyesi ilmine uygun şekilde hazırlanması ve yeni nesillerin bu çerçevede yetiştirilmesi gerektiği fikri üzerinde yoğun bir şekilde durmuştur. M. F. Ş. İmzasıyla neşredilen yazılarda bu konuya odaklanılmış ve Türk maarifinin beden terbiyesi konusunda hem nitelik hem de nicelik bakımından eksiklikleri belirtilerek tenkit edilmiştir.

Maç dergisi, tıpkı bugün olduğu gibi o dönemin de en popüler sporu olan futbola dair haberleri aksatmamış ancak bugünkü spor basınından farklı olarak futbolun dergi sayfalarına egemen olmasına izin vermemiştir. Bu bakımdan futbol dışında kalan alternatif sporlara da derinlemesine eğilmiş, teknik, taktik ve entelektüel anlamda çeşitli spor dalları üzerine yazılar yayımlamıştır. Bu bakımdan

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

Maç dergisi ülkede icra edilen sporların çeşitliliğinin artmasına ve ülkede bir spor kültürünün oluşmasına katkıda bulunmuştur.

KAYNAKÇA

AKIN, Yiğit (2005). “Ana Hatları ile Cumhuriyet Döneminde Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları”, *Toplum ve Bilim*, 103, s. 53-93.

AKIN, Yiğit (2014). *Yavuz ve Gürbüz Evlatlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.

ALTIN, Hamza (2016). “Harputlu Selim Sırrı ve Onun Yayınladığı Terbiye ve Oyun Mecmuası”, *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), s.97-116.

AŞENİ, Ahmet Fetgeri (1926). “Güreş”, *Maç Dergisi*, (1), s. 27-29.

AŞENİ, Ahmet Fetgeri (1926). “Sekizinci Olimpiyatlarda Türk Güreşçileri”, *Maç Dergisi*, (2), s. 8-11.

ATALI, Levent (2018). “Bir Dönemin Spor Yayını “Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi”, *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (1), s.91-98.

AYDIN, Hakan (2009). “İdman (1913-1914): İlk Kapsamlı Spor Dergisi Üzerine Bir İnceleme”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27 (1), s.153-170.

BİRİNCİ, Ali (2006). “Osmanlı Devleti’nde Matbuat ve Neşriyat Yasakları Tarihine Medhal”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4 (7), s.291-349.

COAKLEY, Jay (2007). *Sports in Society: Issues & Controversies*, New York: McGraw-Hill.

ÇAKIR, Hamza (2008). “Türk Basınında İlk Spor Gazetesi ‘Futbol’”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 0 (26), s.169-196.

ÇETİN, Emrah (2015). “Sporla İlgili Türk Basınında Yer Alan İlk yazı: Ali Ferruh Bey ve “Eskrim” Makalesi”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 37, s.149-157.

DEMİR, Kenan (2016). “Osmanlı’da Dergiciliğın Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)”, *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0 (9), s.71-112.

DOKTOR HALİL (1926). “Terbiye-i Cismaniye”, *Maç Dergisi*, (3), s.7-9.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

DUMAN, Hasan (2000). Başlangıcından Harf Devrimine Kadar Osmanlı-Türk Süreli Yayınlar ve Gazeteler Bibliyografyası ve Toplu Kataloğu 1828-1928, Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları.

EKEN, Faruk (2020). “İlk Resmi Spor Dergisi: Türk Spor Kurumu Dergisi’ne (1936-1938) Bir Bakış”, Belgi Dergisi, 2 (20), s.2537-2552.

EROĞUL, Ali (2010). Spor Alemi (1919-1929): A Turkish Sports Magazine In The Transition Period From The Ottoman Empire To The Turkish Republic, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

EROĞUL, Ali (2012). “Osmanlı İmparatorluğu’ndan Cumhuriyet’e Geçişte Spor Dergiciliği”, http://isamveri.org/pdfdr/D03292/2012/2012_17/2012_17_EROGLUA.pdf, Erişim Tarihi: 06.08.2022.

ERYAMAN, Ayşe (2020). “1909 Matbuat Kanunu Matbuat Hürriyeti Getirdi Mi? İkinci Meşrutiyet Osmanlı Meclisi Mebusan’ında “Matbuat Hürriyeti” Tartışmaları (1909-1914)”, OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, (48), s.43-64.

FİŞEK, Kurthan (1980). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi Dünya’da ve Türkiye’de, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

GELLNER, Ernest (2018). Uluslar ve Ulusçuluk, (Çev: Büşra Ersanlı ve Günay Göksu Özdoğan). İstanbul: Hil Yayın.

GÖKAÇTI, Mehmet Ali (2008). Bizim için Oyna: Türkiye’de Futbol ve Siyaset, İstanbul: İletişim Yayınları.

KARASAR, Niyazi (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

KASAM, Ömer (2021). Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi (1939-1945), Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

KILIÇ, Neslihan (2019). “Spor Basınının Tarihsel Gelişiminde Önemli Bir Dergi: Terbiye ve Oyun”, TRT Akademi, 4 (8), s.264-284.

KOLOĞLU, Orhan (2006). Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi, İstanbul: Pozitif Yayınları.

KUPER, Simon (2003). Futbol Asla Sadece Futbol Değildir, (Çev: Sinan Gürtunca). İstanbul: İthaki Yayınları.

LEWİS, Bernard (1998). Modern Türkiye’nin Doğuşu, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

M. F. Ş. (1926). “Mektepler-Kulüpler”, Maç Dergisi, (1), s. 15-16.

M. F. Ş. (1926). “Mekteplerde Terbiye-i Bedeniye Mümkün Müdür?”, Maç Dergisi, (2), s. 5-8.

M. F. Ş. (1926). “Mekteplerde Terbiye-i Bedeniye İmtihani”, Maç Dergisi, (3), s. 9-11.

M. SAMİ (1926). “Selim Sırrı Bey’in Mektep Oyunları Gayri İlmîdir”, Maç Dergisi, (1), s. 11-12.

M. SAMİ (1926). “Spor MUSAHEBESİ / Sırıkla Atlama Cihan Şampiyonu Nasıl Oldum?”, Maç Dergisi, (1), s. 2-5.

M. SAMİ (1926). “Üç Adım Atlama”, Maç Dergisi, (2), s. 1-5.

MAÇ (1926). “Daimi Himaye ve Müzaheretleri (destekleri) ile Türk Sporculuğunu Yükselten Büyük ve Aziz Bir Sima: İsmet Paşa”, (1), s. 7.

MAÇ (1926). “Hokey”, (1), s. 25.

MAÇ (1926). “Maksad”, (1), s. 1.

MAÇ (1926). “Spor Cereyanlarını Murakabe Edebiliyor Muyuz?”, (1), s.9.

MAÇ (1926). “Türk Gençliğinin Muazzez Mürşid ve Hamisi Ulu Gazi”, (1).

MAÇ (1926). “Atletizm Neden Uyuyor”, (3), s. 12-13.

MAÇ (1926). “Maç Karilerine”, (3), s. 19.

MAÇ (1926). “Mecmuamızın Müsabakası”, (4-5), s. 20.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

MUTLU, Mustafa (2021). “Spor Âlemi Dergisinin Kısa Ömürlü Bir Kardeş Yayını: Keşşaf”, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (26), s.533-554.

ÖZMADEN, Murat ve ÖZMADEN, Harun (2010). “Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) Dönemi Milli Ruh ve Milli Temsil, Siyasi ve Milli Propaganda İle Ülkeyi Tanıtma-Tanıma Çabaları”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7 (1), s.1439-1457.

ROBENSON, Ahmed (1926). “Mekteplerde Beden Terbiyesi Faaliyetleri”, Maç Dergisi, (1), s. 13-15.

SALTIK, Ekrem (2021). “Genç Düşünceler Gazetesi, Kayıp Sayıları ve Yazar Profillerine Dair”, Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, (34), s.711-739.

SELAHADDİN TAHSİN (1926). “Herkes Yüzmeyi Bilmelidir, Ama Nasıl?”, Maç Dergisi, (4-5), s. 10-13.

SÖNMEZ, Sevgül (1999). “Eski Harfli Türkçe Spor Dergileri”, Tombak Dergisi, 24, s.65-71.

TMOK (Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi Web Sitesi) (2022), “Olimpiyatlarda Türkler”,
<https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Olimpiyatlar/Olimpiyatlarda-Turkler/45/1> Erişim Tarihi: 26.09.2022.

TOPUZ, Hıfzı (1973). 100 Soruda Türk Basın Tarihi, İstanbul: Gerçek Yayınevi.

TÜFEK, Sabri Sami (2019). Cumhuriyet Döneminde Spor (1923 - 1938), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

UZUN, Ruhdan (2000). Türkiye’de Spor Basını (1980-2000), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

YAVUZARSLAN, Ozan (2020). Physical Training and Sports: On the Way of Constructing the New Ideal Womanhood in Early Republican Period in Turkey (1923-1945), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

YÜCEL, Ömer Faruk ve SAYGIN, Arda Umut (2023). Cumhuriyet Devri Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları Çerçevesinde Maç Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 437-473.

ZİYA GÖKALP (2006). Türkleşmek İslâmlaşmak Muasırlaşmak, Ankara: Akçağ Yayınları.

Yazarların çalışmaya katkı oranları eşittir.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.